

KEHITYSMAABLOKKI NATISEE LIITOKSISSAAN ILMASTONEUVOTTELUISSA

Suomenkielinen yhteenveto Ulkopoliittisen instituutin Briefing Paperista 62

Viime joulukuussa Kööpenhaminan ilmastokokous päättyi kaaosmaisiiin tunnelmiin. Nyt tunteiden viilennyttyä ja loanheiton laannuttua on mahdollista analysoida tarkemmin kokouksen tapahtumia ja niiden merkitystä. Kööpenhaminan kokous oli strategisesti mielenkiintoinen tapahtuma – sen poliittinen paine pakotti valtiot näyttämään todelliset korttinsa ilmastopolitiikan suhteen.

Kiina kokosi ympärilleen nousevien suurien kehitysmaiden BASIC-ryhmän ja pyrki eri tavoin, niin Sudanin kautta kuin omillaankin, kaatamaan muodolliset neuvottelut. Kiinan johto on kyllä huolestunut ilmastomuutoksesta ja toimii kansallisella tasolla. Se ei kuitenkaan ole valmis kansainväliseen hallintajärjestelmään ja sen mukanaan tuomiin sitoviin velvoitteisiin, edes velvollisuuteen käydä kansainvälistä keskustelua päästöjen raportoinnista. Tämä on ymmärrettävissä vain, jos huomioidaan, miten keskeisiä periaatteita kansallinen suvereniteetti ja puuttumattomuus (*non-interference*) yhä ovat Pekingissä.

Samankaltaisia tuntemuksia on kehitysmaiden parissa laajemminkin. Neuvotteluryhmä G77:n historia ulottuu 1960-luvulle, jolloin useat ryhmän maat olivat vasta itsenäistyneet siirtomaavallan alta. Ryhmää yhdistivät siirtomaa-ajalta peritty, raaka-aineiden vientiin perustuva talous sekä yleisempi huoli maailmantalouden rakenteista. Monet kehitysmaat joutuivat lisäksi tasapainoilemaan kylmän sodan latautuneessa geopolittisessä ilmapiirissä. Viime vuosikymmeninä ympäristökysymykset ovat nousseet erääksi kansainvälisen politiikan keskeisimmistä projekteista. Samalla kehityksmaablokin yli 130 maata kattavan neuvotteluryhmän koordinointi on käynyt yhä vaikeammaksi. Sekä Kööpenhaminan kokouksessa että sitä edeltäneen kahden vuoden neuvottelujakson aikana näkyi selvästi, ettei ryhmän sisäinen solidaarisuus riittänyt kuroma umpeen eriäviä näkemyksiä esimerkiksi ilmastopimuksen velvoitteista tai oikeudellisesta muodosta.

>>>>>

Kööpenhaminan kokouksen viimeisinä päivinä koottu Copenhagen Accord sisältää vaikean poliittisen kompromissin, jonka pääkohdat ovat teollisuusmaiden ilmasto-rahituksen suuruusluokka sekä kehitysmaiden ilmastotoimien kansainvälinen läpinäkyvyys.

Neuvottelutulos aiheutti syvää erimielisyyttä kehitysmaaryhmän sisällä. Myös BASIC-maat Kiina ja Intia, jotka olivat sopimuksen arkkitehteja Kööpenhaminassa, ovat myöhemmin ilmaisseet vakavia varauksia Accordin suhteen. Molemmissa maissa ulkopoliittiset päättäjät ovat joutuneet koville kotimaan politiikassa suostuttuaan tähän kompromissiin.

Johtavien kehitysmaiden oman BASIC-ryhmän muodostamisen lisäksi toinen merkittävä trendi on koko YK:n ilmastoneuvotteluiden radikaali kyseenalaistaminen. Venezuelan ja Bolivian johtama Etelä-Amerikan sosialistimaiden ALBA-ryhmä käyttää ilmastoneuvotteluita nostaakseen profiiliaan Yhdysvaltoihin nähden ja pyrkii kärjistämään etelän ja pohjoisen välistä vastakkaisasettelua entisestään. Tämä geopolitiikasta nouseva ilmastopopulismi saa tukea öljynviejämailta, jotka eivät kannata minkäänlaisen kansainvälisen sopimuksen syntymistä. Toistaiseksi ALBA-maat ovat saaneet jonkin verran tukea ja ymmärrystä myös pieniltä kehitysmailta, jotka tuntevat marginalisoituvansa kansainvälisessä päätöksenteossa, sekä Kiinalta, joka ajautui strategiselle puolustus-kannalle ilmastoneuvotteluissa. Monet muut kehitysmaat ajavat maltillisempaa linjaa ja toivovat pragmaattista sopimusta mahdollisimman pian.

EU:n ja muiden teollisuusmaiden on vedettävä selkeät johtopäätökset nykyisestä neuvottelutilanteesta: oikeudellisesti sitova ja kattava sopimus ei ole mahdollinen, vaan on tyydyttävä vaatimattomampiin ratkaisuihin. Jopa Copenhagen Accordin kompromissi on vaarassa jäädä reaalipolitiikan jalkoihin, mikäli neuvottelut eivät etene vuosien 2010 ja 2011 aikana. Ilmastopolitiikan kansainvälinen läpinäkyvyys ja ilmasto-rahitus ovat kuitenkin äärimmäisen tärkeitä ratkaisuja, jotka luovat pohjan tuleville sopimuksille ja koko kansainväliselle yhteistyölle ilmastonmuutoksen torjunnassa.